

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р.

№ 7 (1700).

19 ЛЮТОГО 1988 РОКУ.

Ціна 2 коп.

Черговий Пленум ЦК КПРС розглянув питання «Про хід перебудови середньої і вищої школи та завдання партії по її здійсненню». З доповіддю в цьому питанні виступив член Політбюро, секретар ЦК КПРС Є. К. Лигачов.

Редакція «ЗНК» звертається до всіх читачів з проханням поділитися своїми думками і враженнями від роботи Пленуму ЦК партії та надіслати свої пропозиції щодо втілення рішень Пленуму в життя у нашому вузі.

Рішення XXVII з'їзду КПРС ~ в життя!

«СКЛАЛОСЬ ЯСНЕ РОЗУМІННЯ, БЕЗ СЕРИОЗНИХ ЗМІН У СИСТЕМІ НАРОДНОЇ ОСВІТИ, БЕЗ ПОВОРОТУ ВСЬОГО СУСПІЛЬСТВА ДО ПРОБЛЕМ, ЯКІ ТУТ НАЗРИЛИ, НАМ НЕ НАБРАТИ ВИСОКИХ ТЕМПІВ ТВОРЕННЯ, НЕ ВЗЯТИ КРУТО В ГОРУ».
(Із доповіді Є. К. Лигачова на Пленумі ЦК КПРС).

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ — ВУЗІВСЬКА ЦІЛИНА

11 лютого цього року в Одеському університеті проведена науково-методична конференція професорсько-викладацького складу «Проблеми вдосконалення навчально-виховного процесу і підвищення ефективності самостійної роботи студентів».

Слід відзначити, що це була перша спроба колективного узагальнення досвіду, нагородженого в університеті з часу діяння Постанов ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Основні напрями перебудови вищої і середньої спеціальної освіти в країні».

Відкриваючи конференцію, проректор з навчальної роботи професор В. М. Тодький відзначив, що далі успіхи в перебудові всієї вищої освіти сьогодні, коли скорочуються лекційні години і здійснюється перехід на вільне відвідання лекцій, істотно залежать від ефективної організації самостійної роботи студентів. Кожна кафедра, факультет має свою специфіку, нав'язувати однакові форми не варто, але з урахуванням нагромадженого досвіду, думок, пропозицій необхідно розробити загальні критерії вимогливості, систему конкретних заходів.

В 60 доповідях і повідомленнях, заслуханих на пленарних засіданнях і секціях конференції, порушувалися різні проблеми і аспекти самостійної роботи студентів. Як основного принципу перебудови всього навчально-виховного процесу у вузі.

Головною думкою, яка прозвучала в багатьох виступах, було визнання того, що СРСР повинна розглядатися не як однобічна акція, а як спільна, взаємозбагачуюча діяльність студента і викладача, в результаті якої, з одного боку, формується вміння студента мислити самостійно і, з другого боку, виробляється у викладача імунітет проти штампів і звичних стереотипів, вміння і здатність постійно переборювати самого себе. Лише за цієї умови можна говорити про учбовий процес як про роботу творчу.

Не маючи можливості дати розгорнутий звіт про всі виступи на конференції, «ЗНК» має намір опублікувати ряд найбільш актуальних доповідей у скороченому варіанті. Серію цих публікацій відкриваємо дискусійним виступом проректора з науково-методичної роботи професора Л. О. Ануфрієва.

ВІД ЧОГО ЗАЛЕЖИТЬ УСПІХ ОСВІТИ?

Перебудова вищої школи стала фактом. Зроблені перші кроки по усуненню того, що застаріло у вузівському житті, що гальмує рух вперед. Процес триває з наростаючим темпом. Всі складові вузівської перебудови почали діяти. Це: відмова від авторитарних методів навчання і перегляд підручників, що переживають застарілі дані; ламання заіржавілих інструкцій і несміливість від незвичної самостійності рішень; осягнення комп'ютерної грамотності і лякаюча глибина відчинених навстіж запасників історії та культури.

Всі ці явища і процеси ми відчуваємо і в нашому рідному університеті.

На цьому фоні особливої важливості набуває питання про самостійну роботу студента, а вірніше, про виховання його самостійного мислення.

Самостійна робота студентів (СРС) — це не просто один із способів набуття знань, а один із головних принципів діяльності вищої школи на сучасному етапі. Успіх освіти багато в чому залежить від самого студента: наскільки в ньому розвинуті мотиви навчання, сформовані потреби в оновленні знань.

Виховання у студента потреби «вчити себе вчитися» — од-

на з основних тенденцій удосконалення вищої освіти.

На жаль, в теоретичному плані на сьогоднішній день СРС є поки що недостатньо вивченою частиною учбово-виховного процесу. Наша практична діяльність в організації СРС, як кажуть, методом спроб і помилок не дає і не може дати потрібних результатів через відсутність цілісного уявлення всієї її структури і функцій, з одного боку, і через відсутність необхідної матеріально-технічної бази, з іншого боку.

Я далекий від думки, що ми в ОДУ пливемо за течією і нічого не робимо. Ні! Багато робиться традиційними методами, є і багато нововведень. Скорочені окремі аудиторні заняття. Є цікаві графіки самостійної роботи на деяких факультетах, є лекції, — діалоги, як важливий елемент стимулювання СРС, що пробуджують бажання працювати (Попова), новаторський підхід до семінарських та лабораторних занять (Одинцов), є новому організовані іспити, є кафедральні плани організації СРС, що охоплюють максимум можливого (науковий комунізм).

Однак, новий підхід до підготовки спеціалістів, як і його важливий елемент — СРС,

не можна сприймати як суму окремих нововведень. Повинна бути створена цілісна педагогічна, методична і організаційна система, де важливий кожен елемент і де суттєвий їх взаємозв'язок.

У минулому ми оцінювали успішність своєї педагогічної і виховної роботи в першу чергу за тим, наскільки вдалося передати молодим нагромаджені знання, вміння, навички і цінності.

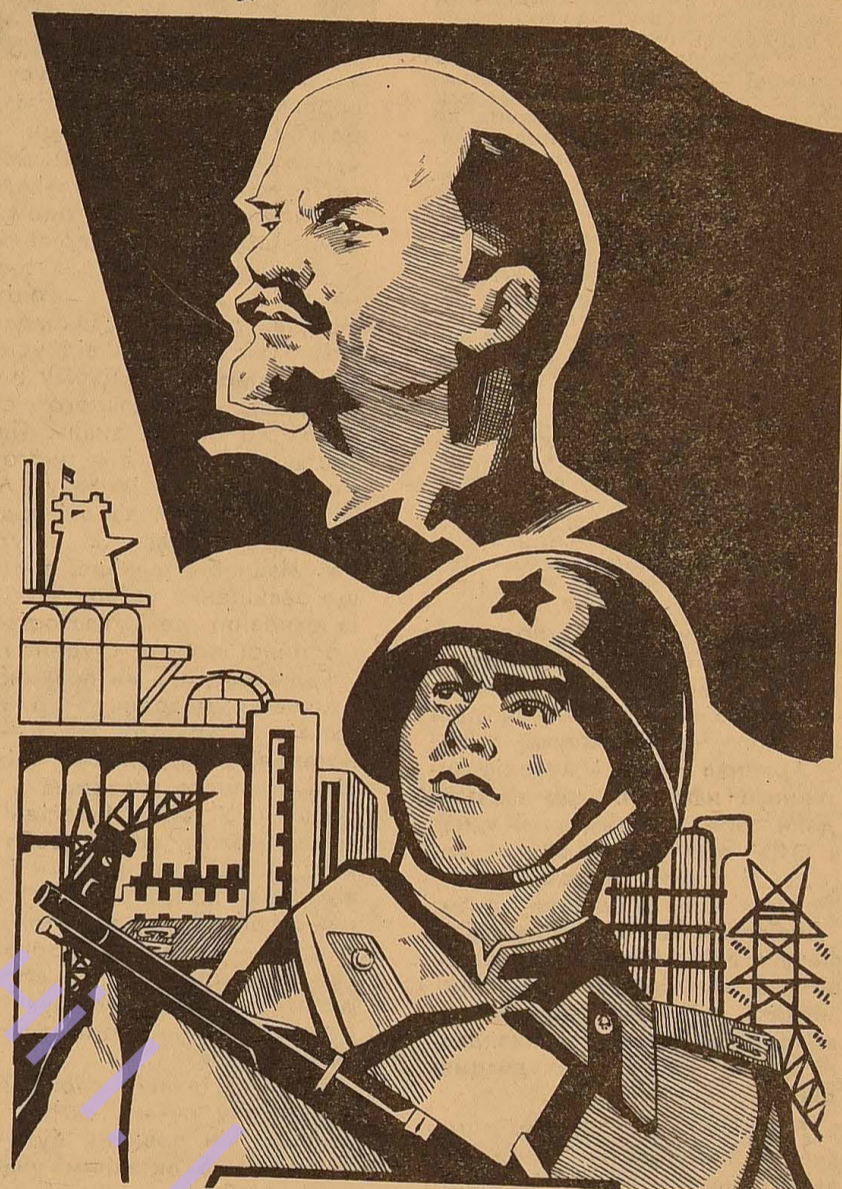
Ми готували молоді до життя в суспільстві, яке (це мовчки припускалося) своїми головними рисами буде схоже на світ, в якому ми жили самі.

Нині становище змінюється. Соціальні, науково-технічні, культурні і побутові перетворення настільки швидкі і значні, що ніхто вже не сумнівається: сьогоднішнім молодим людям — майбутнім жителям XXI століття жити у світі, який істотно відрізнятиметься від того, в якому живемо ми, їх вихователі та педагоги.

Тому свою педагогічну і виховну роботу ми повинні оцінювати не стільки за тим, як нам вдається передати молодим свої знання і переконання, скільки за тим, чи зуміли ми підготувати їх до самостійної діяльності і приймання рішення в умовах, яких не було і не могло бути в житті нашого старшого і середнього покоління.

Кожен із нас — і молодих викладачів і маститих професорів, — повинен бути і теоретиком і практиком, людиною,

[Закінчення на 2-й стор.]

70 героїчних років

Минає 70 років з тих незабутніх днів лютого 1918 р., коли розпочалася воїстину героїчна історія Радянських Збройних Сил. Своїми легендарними бойовими справами вони довели безмежну відданість соціалістичній Вітчизні, постійну готовність надійно забезпечувати її незалежність. Народження і будівництво Радянських Збройних сил нерозривно пов'язані з ім'ям В. І. Леніна, діяльністю Комуністичної партії. У неймовірно важких умовах громадянської війни та іноземної воєнної інтервенції партія створила масову, регулярну, дисципліновану армію, яка захистила завойовані Жовтня. Великим випробуванням для нашого народу і його армії та флоту була Велика Вітчизняна війна. Радянські воїни йшли на бій з твердою вірою у правоту великої мети, проявили стійкість, мужність, відвагу, масовий героїзм. Їх подвиг живе і вічно житиме в пам'яті народу і всього прогресивного людства. Поки існує загроза розв'язування імперіалізмом агресивних воєн і воєнних конфліктів, партія приділяє неослабну увагу зміцненню оборонної могутності Батьківщини, її безпеки, підвищенню готовності Збройних Сил до розгрому будь-якого агресора.

Свято 70-річчя Радянської Армії і Військово-Морського флоту відзначається в обстановці всенародної боротьби за втілення в життя рішень XXVII з'їзду КПРС і наступних Пленумів її Центрального Комітету.

Разом із нами цей урочистий день відзначають воїни армій держав-учасників Варшавського Договору, які в єдиному бойовому строю захищають мирну творчу працю своїх народів. Глибока і безмежна любов радянських людей до своїх Збройних Сил, які пройшли великий і славний шлях боротьби і перемог.

ВІД ЧОГО ЗАЛЕЖИТЬ УСПІХ ОСВІТИ?

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

покликаною самим змістом своєї професії і узагальнювати, піднімаючись до рівня теорії, і застосовувати на практиці результати такого узагальнення. Справді важливі науково-педагогічні концепції народжувалися і народжуються в учбових аудиторіях і лабораторіях, у гущі практики. Серйозність проблеми у тому, що педагогіка вищої школи як наука, все ще знаходиться у стадії становлення.

Результати, отримані в деяких докторських дисертаціях, у практичній діяльності реально не враховувалися. І хочуть вони навіть дратували: аксіоматично припускалося, що з вищою освітою все гаразд. Така диспропорційність, постійна боротьба кращого з хорошим — все це призвело до виродження, і навіть втрачає частини тієї педагогічної культури, яка була притаманна російській вищій школі.

Нові умови потребують масової педагогічної творчості. У середній школі якраз спалахнули імена новаторів-педагогів: Шаталова, Амінашвілі, Ільїна, Лисенкової. А ось про імена сучасних вузівських новаторів щось не чути! Мабуть вони є — шукаючи, неспокійні люди, є педагогічні знахідки і винаходи. Але вони мало кому відомі. А порівняно з шкільним, вузівському викладачу завжди надавалася певна свобода маневру, право на самовираження. Очевидно, вся справа у дефіциті уваги до цього важливого боку педагогічної роботи, у слабкому стимулюванні творчості, у недостатній допомозі педагогам, які прагнуть знайти щось нове.

Поки що вся технологія учбового процесу в цілому дуже заражена формалізмом і спрямована, в першу чергу, на передачу студентам деякої суми знань, меншою мірою — на формування у них умінь і майже зовсім не орієнтує на розвиток у майбутніх спеціалістів творчого, самостійного, критичного ставлення до матеріалу, що викладається. Активності від студентів, навіть на семінарах, томогтися дуже важко. Студенти не звикли мати власну думку. Від них цього ніколи не вимагали. Причин такого стану справ досить багато.

Ефективний спосіб подолання цієї хронічної хвороби — широке застосування методів активізуючого навчання чи творчого, проблемного.

Арсенал форм і методів активного навчання, що виправдали себе у вузах, та й у нас в ОДУ, вже достатній для того, щоб боротися з шаблоном, формалізмом і школярством.

Учбово-методичні комісії факультетів і кафедр не загалом, а конкретно повинні визначити, які з цих форм мають використовуватися у викладанні кожної конкретної дисципліни.

Різні нетрадиційні форми навчання і контролю сприяють виробленню у студентів свідомої потреби у самостійному отриманні знань.

До цього питання прямо прилягає і проблема комп'ютерної грамотності сучасного спеціаліста. Діалоги студента з

повідну грамотність у цьому напрямі всіх наших викладачів. Нам слід серйозно міркувати і діяти над відродженням серед студентів духу справжньої боротьби за знання. Саме за знання, а не за високий процент успішності, який волею-неволею нав'язувався учбовим групам протягом останніх років.

Ми ніби розпочали боротьбу

з процентоманією, усунені перешкоди на шляху цієї боротьби. Однак попередні підсумки зимової екзаменаційної сесії, котра щойно закінчилася, примушують насторожитися. Вони майже не відрізняються від минулих років. Очевидно, не явне завищення оцінок. Мабуть, деяким викладачам важко відмовитися від усталених стереотипів в цьому плані, тобто від ліберального ставлення до оцінки знань. Переконливий приклад цього — вчинок доцента істфаку А. І. Балобаєва, який за дві години «проексаменував» 30 студентів! Найнебезпечніше в тому, що завищення оцінок є одним із основних демотиваторів самостійної роботи студентів.

Гадається, що ми повинні захоплювати методику прийому іспитів без білетів. Іспит — не лотерея, а підсумкова співбесіда старшого товариша з молодшим. У ході співбесіди не тільки можна, але й треба користуватися конспектами і довідковою літературою. Основний посібник при підготовці до іспиту — робоча програма. Причому, питання, що обговорюються, можна формулювати не так, як вони формулювалися на лекціях.

Треба всіляко захоплювати постановку питань самим студентом, він повинен бути не пасивним, а активним учасником співбесіди. Досвід такої організації іспитів показав, що це справа складна, але йти цим шляхом необхідно.

У всі двері університету стукать вільне відвідання лекцій. Доведеться виробляти нові

і все) не сприяє вихованню особистості, яка прагне до духовного зростання, до постійного самовдосконалення.

Досвід переконує нас, що якість викладання нерозривно пов'язана з гуманітарним боксом професійної підготовки педагога.

Треба знайомитися із світовим педагогічним досвідом, зокрема з гуманізацією навчання. У США є коледж Сент-Джон, де принцип навчання — «вчителі-ми є книги». Весь учбовий курс заснований на вивченні більш ніж 130 класичних текстів людської цивілізації.

Студенти вивчають геометрію за Евклідом, математичний аналіз за Ньютоном, хімію за Лавуазьє. Вони читають діалоги Платона в грецькому оригіналі, вивчають пелопонеську війну за історією Фукідіда, читають «Одісею» Гомера, вивчають «Капітал» К. Маркса, «Війну і мир» Толстого, праці Дарвіна. Енштейна та ін.

Випускник цього коледжу так сформулював своє «кредо»: «Я нічого не знаю, але всього хочу навчитися». Судачи з усього, я б не сказав, що там навчаються сноби і аристократи. Гадається, тут є над чим поміркувати.

Мало не найбільш хронічною хворобою, що охопила нашу систему освіти, став авторитарний стиль взаємовідносин між студентами та їх наставниками, які прирікали молодих людей на пасивне сприйняття абсолютних істин, якими монополно володіють викладачі. Звідси «бар'єр відчуженості» між викладачами і студентами. Це питання важке і спірне. Одні відчують цей бар'єр сильніше, інші слабкіше (є й такі, які вважають, що він потрібен і чим вище, тим краще).

Не полемізуючи з цього питання, відзначимо, що бар'єр заважає спілкуванню зі студентами, заважає активізувати навчання не формально, а по суті. І ось тут, як нам здається, дуже важливе значення мають різні форми роботи за межами розкладу, регламентованої діяльності.

Так, наприклад, у неформальному спілкуванні викладача і студента слід реалізувати формулу індивідуалізації навчання.

Є традиція російської вищої школи, коли у застольних беседах за чаєм у видатних професорів, учених, викладачів, у невимушеній обстановці довіря народжувалися наукові гіпотези, ідеї, створювалися наукові школи. Саме у такому неформальному спілкуванні багато в чому повинна реалізуватися формула «Самостійна робота під керівництвом викладача».

А ми, прочитавши її в офіційному документі, мізкуємо, як викликати, як загнати на чергову консультацію студентів, щоб записати її як роботу під керівництвом викладача. Звичайно, не все просто: де зна-

обчислювальною технікою повинні стати потужною формою активізації СРС.

Поки що університет знаходиться на порозі широкого розгортання роботи у цьому напрямі. Нам передали потужний обчислювальний центр (колишній філіал ОЦ Держплану). У цьому році буде змонтовано систему «ПОК» — навчання. Все це дозволить нам створити дисплейні класи, здатні одночасно приймати понад 100 студентів.

Таке масове впровадження комп'ютерної техніки повинно примусити подумати про від-

принципи взаємовідносин викладачів і студентів.

Важливим питанням у комплексі СРС є питання про мотивацію навчання.

Навіщо людині вчитися? В чому зміст навчання? Ці питання повинні бути постійно присутніми у всіх формах учбового процесу.

Допитливість студентів, їх прагнення до самостійного набуття знань інколи обмежуються надто утилітарним підходом до навчання, в результаті чого втрачається увлечення про цінність знань. Така обмежена мотивація (хороший спеціаліст

йти час для такого неформального спілкування? Кількість студентів на одного викладача все ще чимала. Ідеальним було б отримати можливість працювати з 5-7 студентами. Ось тоді можна було б говорити про індивідуальну роботу з кожним.

Отже, не викликає сумніву, що самостійна робота студентів повинна бути присутньою у всіх формах учбового процесу вузу. Але має бути створена система цієї роботи. А це завдання, яке до снаги лише творчо працюючому колективу.

Фото В. ПАЩУКА.

резонанс

Об'єднання чи співробітництво?

У статті доцента А. А. Жаборюка «В пошуках оптимальної структури» («ЗНК» від 15.1.88 р.) розглядаються два питання: реорганізація кафедр філологічного факультету і об'єднання факультетів філологічного та РГФ.

Не берусь говорити з приводу першого питання, бо справа надто складна і потребує спеціального вивчення. Можу лише сказати, що методика викладання літератури та мови слід приділити більше уваги, ніж приділяється їм сьогодні, і, мабуть, не треба було звалювати на плечі кафедри російської мови включене навчання 150 студентів з НДР, бо це призвело до зниження наукової активності кафедри, до переважання практично-прикладного характеру в її діяльності; викладання російської мови як іноземної повинна займатися окрема кафедра. Що ж стосується другого питання — спробую заперечити доценту А. А. Жаборюку, йдучи за тими пунктами, які зазначені в надрукованій в «ЗНК» статті.

1. Так, викладачі філфаку дійсно ведуть на факультеті РГФ деякі дисципліни. І що з того? Обслуговування працівниками одного факультету другого, близького за профілем, — стара вузівська традиція. Таке ми спостерігаємо й між іншими факультетами: філологічним та історичним, фізичним та механічним — математичним, хімічним та біологічним. Хіба ж така практика може бути підставою для об'єднання факультетів?

2—3. Якби доцент А. А. Жаборюк поговорив з завідуючим кафедрою зарубіжної літератури, то не оперував би аргументами, що суперечать дійсності: більше половини академічного навантаження ця кафедра має якраз на факультеті РГФ, а не на філфаці, отже її місце саме на цьому факультеті. І це аж ніяк не заважає «зарубіжникам» відвідувати методсемінари, конференції на філфаці, плідно спілкуватися з колективом філфаку.

Та й викладання іноземних мов на філфаці задовольняє структурному плану і викладачів і студентів, і деканати обох факультетів. І цілком можливо організувати, якщо в цьому є потреба, спецгрупи для поглибленого вивчення іноземних мов на філфаці. Що б істотного дало тут об'єднання — не зрозуміло.

4. Не витримує критики й такий аргумент, як кількість філфаківців у спеціалізованій вчній раді, бо це аж ніяк не позначається ні на учбовому процесі, ні на вихованні студентів ні, навіть, на науковій роботі викладачів.

5. У викладанні російської мови іноземним студентам і викладанні іноземної мови радянським студентам різні завдання, різні методики і об'єднувати їх немає ніякої потреби.

6. Злиття методичних, лінгвістичних кабінетів двох факультетів недоцільно знову ж таки тому, що завдання і зміст роботи кабінетів на цих факультетах відрізняються. Незрозуміло, що можна виграти при такому злитті. Закономити ставку завідуючого кабінетом!

7. Необхідність більш тісного контактування студентів філфаку та факультету РГФ теж не є аргументом. Такі контакти й без об'єднання можна легко налагодити, бо факультети — сусіди. А чого саме зі студентами факультету РГФ повинні контактувати філфаківці? А може більш плідним було б спілкування з юристами чи математиками?

Отже всі аргументи, що їх висовує доцент А. А. Жаборюк, не можна вважати вагомими, тим більш вирішальними у справі об'єднання факультетів, поліпшення академічної, наукової та виховної роботи. Зате погіршення стану справ цілком можливе. Сьогодні декан філологічного факультету має під своїм крилом понад 2000 студентів (денної, вечірньої та заочної форм навчання). Чи полегшать йому роботу ще біля 500 студентів! До того ж, при об'єднанні значно зростає кількість кафедр, викладачів. В чому ж саме, в такому разі, вбачає доцент А. А. Жаборюк оптимальне покращення навчання студентів, роботи викладачів, деканату? Мені здається, що таке об'єднання буде механічним, а не органічним, воно матиме скоріш кількісний, аніж якісний показник. Між іншим, в нашій пам'яті зберігаються ті горезвісні волонтаристського гатунку укрупнення в народному господарстві, які значно похитнули нашу віру в такого роду заходи. До них сьогодні треба відноситись дуже обережно. Висувати ж «економічні» аргументи (мовляв, зменшиться кількість посад, ставок тощо) вже і зовсім несерйозно. Протягом багатьох років на народній освіті було стільки закономлено, що наші школи і вузи до цього часу знаходяться в напівжебрацькому стані, і вони потребують коштів і коштів, а не їх економії. Добре, що доля територіально зблизила філфак і факультет РГФ. Отже давайте скористаємося з цього: підтримаємо і зміцнимо наші дружні зв'язки, учбові й наукові контакти, поділимося аудиторіями, кабінетами, технічними засобами навчання, відвідуватимемо методсемінари, конференції, концерти, вечори. Я сам за таке співробітництво і співдружність між філфаком та факультетом РГФ.

М. ІЛЛЯШ,
доцент кафедри російської мови,
редактор факультетської стіннівки «Філолог».

ДО ЧИТАЧІВ «ЗНК»

Оргкомітет музею Одеського міського педагогічного училища, який створюється, поставив собі за мету широко представити різні етапи і основні моменти історії середньої педагогічної освіти в Одесі.

Оргкомітет звертається до всіх, кого цікавить історія педагогіки нашого міста, до іногородніх і місцевих організацій з проханням надати практичну допомогу педмузею архівними, музейними та особистими матеріалами, документами, спогадами і всім, що має цінність і розповідає про становлення, розвиток і функціонування середньої педагогічної освіти в Одесі.

Матеріали, документи, спогади і пропозиції чекаємо за адресою: 270004, м. Одеса, вул. К. Лібкнехта, 1, Оргкомітет педмузею.

О. ЄФИМОВ, член оргкомітету педмузею.

Воспитывать умелых защитников Родины

вдохновляет, и побуждает к честному, самоотверженному выполнению своего патриотического и служебного долга.

В этом заключена и величайшая ответственность в работе коллектива преподавателей, учебно-вспомогательного персонала военной кафедры. Доброе слово хочется сказать в адрес офицеров В. Малова, Н. Базарного, М. Шика, В. Свидинского, А. Фирсова, В. Лавника, В. Артеменко. Они не только обучают и умело воспитывают своих подчиненных, но и служат для них примером безупречного выполнения воинского долга, честности, порядочности.

Сказанное не означает, что в обучении и воспитании студентов на кафедре нет никаких проблем. Не побоюсь утверждать, что наши преподаватели за минувший учебный период глубже уяснили то, без чего немислим успех в работе: необходимость находить пути усовершенствования учебно-методической, научно-исследовательской и воспитательной работы со студентами. Применять новое в практике преподавания. Действовать! Именно активные действия позволяют решить задачи, стоящие перед нами.

Самокритично оценивая достигнутые результаты, мы более отчетливо увидели слабые места как в работе кафедры, так и отдельных преподавателей. Первой необходимой мерой должно явиться повышение требовательности друг к другу; именно взаимная выскательность, принципиальность будут способствовать усилению ответственности каждого члена нашего коллектива.

Одна из наиболее актуальных задач нашей работы — это усиление практической направленности преподавания, приближение изучаемого материала к проблемам войсковой практики. Решению этой задачи во многом способствует поворот к активным формам обучения, что заметно стимулирует познавательную деятельность студентов, способствует выработке у них практических навыков. Растить идейно стойкого, умелого защитника Родины — значит утверждать в его сознании, в его жизни и службе непоколебимую верность своему народу, воинскому долгу. В этом коллективе военной кафедры видит свою первоочередную задачу.

А. БИЛЬСКИЙ,
начальник военной
кафедры, полковник.

Идут на физфак солдатские письма

Здравствуйте уважаемый Кузьма Михайлович!

Прошло уже 4,5 месяца с тех пор, как нас призвали в ряды Вооруженных Сил СССР. Ваши ученики — Голубев Владимир и Криштов Борис попали служить в одну часть, в одну роту, в один взвод, в одно отделение, в один расчет.

Редко, наверное, так бывает, что друзья попадают вместе служить, в этом нам очень повезло, и, конечно же, сыграло особую роль в нашей армейской жизни.

Вначале служба у нас пошла хорошо: сержанты были очень хорошие, прежде всего как люди, к сапогам нам дали привыкнуть почти месяц, и муштрой нас сильно не донимали. Сразу же после присяги и встречи с родителями мы настояющему узнали, что такое полигон, тактическое поле, бег в противогазе, переползания по-пластунски и все это с весом 18 кг за плечами, что такое «ТРЕВОГА», ночные стрельбы и т. д.

Но потом привыкли ко всему и могли делать все, что заблагорассудится нашим сержантам, изморолом они нас взяли уже не могли. Самое тяжелое — позади. Мы уже стали действительно похожими на солдат. У нас появилось желание читать газеты, смотреть телевизор. За добросовестное несение службы нас нередко поощряли увольнением. По итогам проверки мы признаны одними из лучших.

Последнее время к нам все чаще приходят мысли о том, как прекрасно было у нас, на родном физфаке! Очень сильно хочется в ОГУ, учить физику, ММФ, решать задачи. После службы мы на военную кафедру будем, наверное, ходить, как на праздник. Передайте, пожалуйста, большое спасибо всем преподавателям нашего маленького физфакана. На этом заканчиваем письмо и желаем Вам всех благ!

В. ГОЛУБЕВ,
Б. КРИШТОВ.

Здравствуйте, Георгий Гаврилович и Кузьма Михайлович!

Пишет вам недавний студент физического факультета, а теперь курсант Штыхарь Алексей.

Я прослужил еще только два месяца, но уже имею определенные достижения в изучении специальности. Однако, обо всем по порядку.

Главное, что здесь требуется — это умение работать самостоятельно с книгой, конспектом, схемой, то есть то, что мы делали на втором семестре первого курса. Труднее всего нам пока дается строевая подготовка, но и здесь в последнее время наметился прогресс.

Среди факторов, способствующих ускорению в усвоении программных дисциплин, на мой взгляд, можно выделить два: во-первых, здоровую товарищескую атмосферу, — в учебном подразделении абсолютно отсутствуют те внеучебные взаимоотношения между курсантами, а также со стороны сержантского состава по отношению к курсантам, которые называют «дедовщиной». Достигнуто это особым вниманием командования к этому вопросу, постоянными разъяснительными и воспитательными мероприятиями. А во-вторых, живое содействие как между подразделениями, так и между курсантами в подразделении. Оно постоянно в центре внимания. Часто подводятся итоги, победители всячески поощряются, что ведет к личной заинтересованности каждого курсанта в выполнении взятых обязательств.

Для меня эти два месяца пролетели очень быстро, не заметил, как и закончилось лето. И наконец-то возникла возможность написать друзьям и товарищам по учебе.

Кузьма Михайлович, у меня к Вам просьба, если у Вас есть время, напишите мне пару строк о факультете.

С уважением
А. ШТЫХАРЬ.

Партия, народ оказывают высокое доверие защитникам Родины. Оно и обязывает, и

Ветераны, ветераны...

23 лютого — свято всенародне. І радісне, і сумне. Бо в ньому злилися воедино і радість від зустрічі однополчан, колишніх бойових друзів, і смуток від того, що все рідшими стають ряди ветеранів. Смуток, нав'язаний незагойною раною пам'яті, з якої ніколи не змиє кров загиблих товаришів, слези матерів, страждання дітей, котрих осиротила війна 1941-го...

Сьогодні, напередодні знаменної події, хочеться згадати про тих, хто не шкодуючи ні сил, ані самого життя, захищав Вітчизну у найгірній битві, яку пам'ятає історія, — Великій Вітчизняній війні. Про тих, хто і сьогодні своєю невтомною працею робить внесок у всенародну справу зміцнення могутності країни.

В нашому університеті на мирній ниві трудиться чимало колишніх славних бійців Радянської Армії. Ось переді мною сидять ветерани Великої Вітчизняної. Мужні, загартовані вогнем люди з сивими скронями, з сяючими рядами орденів та медалей на грудях. Небагатослівні, вони не люблять хвалитися своїми подвигами, бо війна — це не епізод, про який можна розповісти кількома словами. Це чималий відрізок їхнього життя, жорстокої боротьби, поразок і перемог.

Гаврило Єгорович Дедакін працює начальником другої частини Одеського держуніверситету. Він є головою ради ветеранів війни і праці університету. Після закінчення загальної військової школи в м. Орджонікідзе був направлений у розпорядження Одеського військового округу. Та не вдалося приступити до роботи під мирним небом, бо день 22 червня 1941 року зруйнував усі плани. Тепер всі думки, всі сили були спрямовані на захист Батьківщини. Г. Є. Дедакін розповідає, що 1941-й був най-

тяжчим роком війни. У складі 38-ї мотострілецької бригади, що входила до 64-ї армії, молодий воїн-піхотинець брав участь в обороні Сталінграда, виніс на своїх плечах увесь тягар цього кривавого бою. Вітчизна пам'ятає своїх героїв і в мирний час. З 31 січня по 4 лютого цього року у м. Волгограді проходило святкування 45-річчя битви на Волзі. Гаврило Єгорович був учасником свята, йому вручено пам'ятний

Австрії. Закінчив свій похід Михайло Іванович біля столиці Австрії — Відня.

Нині М. І. Шитковський працює інженером відділу охорони праці і техніки безпеки університету, активний член ради ветеранів університету, народний контролер. Звертаючись до сьогоденної молоді, Михайло Іванович сказав, що головне — це наполегливість в оволодінні знаннями, сумлінність у виконанні будь-якого

йону Київської області. Цікаво, що Олександр Семенович був студентом нашого університету (в 1935 році вступив на фізфак ОДУ). Та в лютому 1936 року за комсомольським набором потрапив у Гронштадт (філіал військового училища імені Фрунзе).

Після закінчення 2-річних курсів командного складу був переведений у морські прикордонні війська. Розпочав службу на Далекому Сході. Ще

випел 45-річчя розгрому німців під Сталінградом.

Михайло Іванович Шитковський перше бойове хрещення отримав на Курській дузі. Потім — участь у Ясько-Кишинівській операції. А далі бої, бої... Визволення Болгарії, Югославії, Угорщини, Румунії,

завдання. Бо якщо змолоду не виховати у собі цих рис, то потім буде дуже важко.

Олександр Семенович Бойко також працює в другій частині університету на посаді старшого інженера, член президії ради ветеранів. Місце народження — с. Ріпки Лисенського ра-

під час навчання проходив практику на лінійці «Марат» та крейсера «Аврора». О. С. Бойко пройшов великий і славний бойовий шлях, брав участь у розгромі імперіалістської Японії.

Успіх перебудови, яка проходить сьогодні у всіх сферах

нашого життя, — ділиться думками Олександр Семенович, — насамперед залежить від участі і внеску кожного з нас: і комуніста, і комсомольця, і безпартійного. Людський фактор відіграє найбільшу роль. Треба відмовитися від старих понять, усталених стереотипів. І, звичайно, не забувати історію, традиції свого народу.

Член президії ради ветеранів університету, доцент, кандидат філософських наук **Іван Григорович Батюк** працює викладачем кафедри наукового атеїзму, етики та естетики.

Після закінчення школи — проходить навчання в Орловському бронетанковому училищі, яке закінчив уже в буремні роки війни (1942 р.). Бої в районі Харкова на прориві кільця, яким була оточена армія Маршала Тимошенца. Битва за переправу біля хутора Вертячий (17 км. від Сталінграда). Був командиром танка у складі 644-го окремого танкового батальйону, лейтенант... Ось коротка і далеко не повна хронологія бойової діяльності І. Г. Батюка, його славний шлях визволителя Вітчизни від фашистського іга.

Іван Григорович багато працює з молоддю.

— Наша молодь, — говорить він, — чудова молодь. Дехто незадоволений молодими. Але ж старше покоління завжди було незадоволене молодшим, така тенденція спостерігається з давніх давен. Досить згадати Афганістан — яку школу мужності проходять там наші воїни! Ми часто чуємо слова «бездуховність». Я б так не сказав. Ні! Швидше — втрачено інтерес до навчання, а це, безперечно, пов'язано і зі стереотипами викладання.

Напередодні знаменного свята щиро вітаємо наших ветеранів з днем народження Радянської Армії і Військово-Морського Флоту. Бажаємо їм доброго здоров'я і подальших успіхів у їхній роботі, особливо у роботі з підростаючим поколінням, з молоддю.

Я. ІСКРОВА.

Чи може студент чесно заробити?

Більшість читачів скажуть: так, причин, які спонукали б студента працювати у позаурочний час, більш ніж достатньо. За даними соціологічного дослідження більша частина студентства (а тільки на Україні 150,1 тисячі чоловік навчаються на денних відділеннях у вузах) не може задовольнити свої цілком природні для молодого людини потреби за рахунок хоча й підвищеної, але досить скромної стипендії.

Багато студентів ОДУ з задоволенням виконували б роботу в позаурочний час. На нашу думку, одним із бар'єрів, що перешкоджають студентам шлях до чесного, трудового заробітку, є відсутність інформації, в тому числі й правового характеру.

На юридичному факультеті створена студентська група надання правової допомоги і пропаганди юридичних знань серед студентів ОДУ.

Пропонуємо вашій увазі першу публікацію, підготовлену цією групою.

Індивідуальна трудова діяльність (ІТД) не є відкриттям сьогодення, вона існувала протягом усієї історії Радянської держави.

Що необхідно знати про індивідуальну трудову діяльність?

1. ІТД здійснюється за межами соціалістичного суспільного виробництва, використовуються дрібні знаряддя і засоби виробництва, що знаходяться в особистій власності. Громадянин самостійно займається організацією трудового процесу. Така діяльність має дрібно-товарний характер. Служить, як правило, додатковим джерелом засобів існування.

2. Такою діяльністю можуть займатися повнолітні громадяни, які займаються нею у вільний від основної роботи час, домогосподарки, інваліди, пенсіонери, студенти і учні. ІТД може здійснюватися за участю членів сім'ї, які проживають разом, — чоловік, дружина, батьки, інші родичі та утриманці, що досягли 16-річного віку.

3. Якими видами діяльності дозволено займатися? Необхідно знати, що дозволяється все, що не заборонено законом. Закон містить перелік видів діяльності у сфері кустарно-ремісничого промислу, займаються якими заборонено: виготовлення виробів з шкіряних цінних пушних звірів, що добути полюванням і підлягають обов'язковій здачі державі, які не мають державного штампу, а також із шкіряних м'ясоїдних пушних звірів, тримати яких громадянам заборонено; виготовлення хімічних та парфюмерно-косметичних виробів; отруйних і наркотичних речовин, а також лікарських засобів; виробів з дорогоцінних металів, каменів і янтарю, або виробів із застосуванням таких матеріалів; будь-якого виду зброї, боеприпасів, вибухових речовин та піротехнічних виробів; розмножувальних і копіювальних апаратів, штампів, штемпелів, шрифтів.

Законодавством Союзу РСР та союзних республік може бути заборонено заняття й іншими видами кустарно-ремісничого промислу, якщо це не відповідає інтересам суспільства.

4. Громадяни, які виявили бажання займатися ІТД, повинні насамперед отримати дозвіл виконком районної, міської, сільської Ради народних депутатів за місцем свого постійного проживання. Відмова у видачі дозволу може бути оскаржена у вищестоящій Раді народних депутатів. Виконкомам надано право визначати види трудової діяльності, заняття якими не потребує дозволу. Отримавши дозвіл, громадянин отримує реєстраційне посвідчення чи патент у фінансовому відділі виконкому Ради народних депутатів. За

видачу цих документів відповідно до статті № 7 Закону повинен бути сплачений податок у розмірі 5 карбованців. Реєстраційні посвідчення і патенти дійсні в межах одного календарного року, незалежно від того, що дозвіл виконкому виданий на триваліший строк.

5. Патенти на заняття ІТД видаються в тих випадках, коли діяльність пов'язана з роз'їздами, а також на ті види ІТД, за якими важко встановити облік прибутку. Патенти видаються громадянам, які займаються кустарно-ремісничим промислом і виявляють бажання реалізувати виробу за межами місця проживання. Уряд визначив максимальну оплату за патент на заняття окремими видами ІТД.

Реєстраційні посвідчення видаються в решті випадків.

6. ІТД здійснюється в сферах кустарно-ремісничого промислу, побутового обслуговування і в соціально-культурній. Допускаються й інші види ІТД.

7. Готова продукція реалізується безпосередньо замовникам, на ринках та в інших місцях, де місцеві органи дозволяють реалізацію вказаних товарів і виробів, в комісійних магазинах Мінторгу СРСР і Центросоюзу, за домовленостями з підприємствами, установами і організаціями, на виставках - продажах виробів народних художніх промислів.

8. Громадяни, які розпочали ІТД, зобов'язані вести книгу доходів і розходів, пов'язаних з даною діяльністю. З окремих видів ІТД необхідно вести облік й інших даних.

9. Сировину та матеріали для ІТД можна придбати: в магазинах, на ринках; природні ресурси використовувати з дотриманням встановлених правил; можна купувати лишки і невикористані матеріали у підприємств, установ і організацій.

Виконкоми зобов'язані надавати громадянам, які займаються ІТД, допомогу у придбанні сировини, матеріалів, інструментів та ін.

10. Чи передбачено надання кредиту? На придбання необхідних для роботи матеріалів — до 2000 карбованців строком до 12 місяців (3 проценти річних). На деякі інші види передбачений кредит до 3000 карбованців строком до 24 місяців, стягується 2 проценти річних з погашенням позики, починаючи з сьомого місяця з дня видачі.

11. Законом визначена схема сплачування податку особами, які займаються ІТД у сферах кустарно-ремісничого промислу, побутового обслуговування, художніх промислів і в соціально-культурній сфері.

Матеріал підготували студенти ІV курсу юрфаку
Е. РОДІОНОВ,
А. ІФАНОВ,
І. ПЕТРОВСЬКИЙ.

ЖИТТЯ У ЧИСТОМУ ЗВУЧАННІ...

Виставка творів одеського художника Юрія Єгорова залишила відчуття гармонії і просвітлення. Це твори, до яких хочеться повертатися, хочеться, щоб світ полотен був поряд з тобою, як чистий звук, світло. Картини підкорюють своєю цілісністю. Їх головна риса — мальовничість. Живопис як жанр — мистецтво почуття. У картинах Юрія Єгорова це проявляється у складній взаємодії. Колір пульсує то напружено, то на підвиганні, моделюючи жіноче тіло, міняється у переливах моря, м'яко обтікає поверхні предметів, а інколи спалахує яскравою локальною плямою.

Назви робіт лаконічні: «Дівчина з апельсинами», «Дівчина зі свічкою», «Юність», «Літо». Художник розробляє одні теми протягом багатьох років. Теми незмінні, як незмінне те

чудове, що дарує нам життя, — світло, море, таїнство природи і загадка душі людини, краса жінки, молодість, чистота, дерзання, віра. Художника цікавить співвідношення людини із світом. Ставлення художника до світу, який він створює, реальне. Він розповідає про свій світ улюблених людей і предметів. Щирість робіт походить від справжності.

Сучасні катаклізми: порушення гармонії, екології, моральності, духовності автор у більшості випадків вирішує вірою у красу, силу людини. У картинах Єгорова людина завжди велика, на першому плані. Віра... Можливо, цього ми чекаємо від мистецтва. Мистецтво стало релігією нашого століття. Мистецтво — це життя в його посиленому, чистому звучанні.

Композиції картин Єгорова

обмірковані настільки, що не примушують глядача міркувати над складністю побудови. Майстерність переходить на рівень простоти, ясності. Художник повною мірою довіряє собі і глядачеві. У творах панує повнота мовчання, в якій відчувається більше, ніж дано очам, де мале і тимчасове розмірюється з більшим, невідомим.

У картинах Юрія Єгорова є найважливіше — живопис, гармонія, просвітленість. І щось таке, чим хочеться мовчки насолоджуватися. Таємниця, яка лаконічно називається Мистецтвом.

О. ЛАГУТЕНКО,
мистецтвознавець.

спорт

Нещодавно відбулася бесіда за «круглим столом» співробітників кафедр фізичного виховання та психології.

На зустрічі обговорювалися питання різних напрямів. Це було знайомство двох колективів, через яке в подальшому хотілося б спробувати вирішити на діловій основі проблеми, які нас хвилюють і які зараз особливо відчутні: підвищення інтересу до практичних занять з фізичного виховання у студентів, шляхи подолання застарілих форм і методів викладання нашої дисципліни у

вузі, розробка і впровадження таких рекомендацій до самостійних занять фізичною культурою, котрі могли б зацікавити кожного студента.

Крім того, обговорювалися питання, які хвилюють і тренерів, і викладачів: психологічний клімат у трудовому колективі і колективі спортсменів, проблема лідерства у команді, психологічні методи відновлення у післязмагальний період і психологічна підготовка спортсменів до змагань.

З пропозиціями виступили: доктор психологічних наук, за-

відуючий кафедрою психології І. Г. Белявський, доценти Н. Ф. Будіявський, Б. І. Цуканов, Т. П. Шашкова, Є. Д. Томас, асистент П. Я. Поповський.

Ми запропонували допомогу в організації госпрозрахункової групи для занять по психологічному розвантаженню в реабілітаційному центрі, який найближчим часом планується створити на нашій спортивній базі.

Л. КОТОВА,
викладач кафедри фізвиховання.

На діловій основі

Грип відноситься до числа таких захворювань, якими хворіє все людство, за винятком незначного процента осіб, котрі не хворіють грипом. І незважаючи на те, що з грипом ми часто зустрічаємося протягом усього нашого життя і знаємо, які важкі наслідки можуть спостерігатися після перенесеного захворювання, ми надзвичайно легковажно ставимося до тих профілактичних заходів, які могли б захистити наш організм від захворювання, якими ми дотримувалися їх.

Насамперед треба постійно загартовувати організм. Це заняття спортом, щоденна зарядка, отримання холодного водю, правильний режим праці і відпочинку, раціональне харчу-

вання, багате вітамінами, особливо, вітаміном С. Дотримання санітарно-гігієнічного режиму приміщення, в якому ми живемо, працюємо.

Хворого грипом необхідно ізолювати в окрему кімнату. Особи, які контактують із хворим, повинні носити шестигорбову маску, закриваючи нею ніс і рот.

Спеціальні заходи по стимулюванню несприятливості до грипу передбачають використання ремантадину та імуноглобуліну людської крові, а також оксолінової мазі та людського лейкоцитарного інтерферону.

Практично у період поширення грипу, рекомендується вживати по одній таблетці ремантадину протягом 15—20

днів особам, які старші 16 років. Рекомендується 2—3 разово змащування порожнини носа 0,25 процентною оксоліновою маззю протягом 15—20 днів, вітамінізація.

Загальнодержавним заходом по профілактиці грипу є щорічна протигрипозна вакцинація дорослого населення, яка тим ефективніша, чим більший процент населення нею охоплені.

Отже, загартовування організму, вітамінізація, профілактичні протигрипозні щеплення, а в період епідемії грипу вживання ремантадину і використання оксолінової мазі сприятимуть вашому здоров'ю.

Г. КАТУНЦЕВСЬКА,
доцент кафедри ЦО і МД.

Чи можна не захворіти грипом?

«ЭХО ПЛАНЕТЫ»

«Эхо планеты» — новый еженедельный общественно-политический иллюстрированный журнал по актуальным вопросам международной жизни, рассчитанный на массового читателя. Издают его ТАСС и Союз журналистов СССР.

В еженедельнике будут представлены самые различные по жанру материалы — сообщения о наиболее важных событиях минувшей недели, репортажи из «горячих точек» планеты, очерки, путевые заметки, дискуссионные взгляды и выводы корреспондентов, аккредитованных в 125 странах.

Наряду с общественно-политической проблематикой, на страницах «ЭП» будут широко представлены новости социальной, культурной и спортивной жизни.

Примерно треть журнальной площади займут фотографии. Прежде всего — оперативные снимки международной тематики. На цветной вкладке — четыре журнальные полосы — будут публиковаться слайды — фотосери познательного характера. Среди намеченных подборок — «Музей мировых художественных сокровищ», «Автомобиль завтрашнего дня», «Город будущего: каким ему быть?», «Памятники мирового зодчества» и т. д.

В журнале 48 страниц, цветные обложка и вкладка, общий объем — 6,5 условного печатного листа. Стоимость одного экземпляра — 35 коп. К подписчикам и в газетные киоски журнал начнет поступать с первой недели апреля 1988 года.

Те, кто желают получать «Эхо планеты» с первого номера, должны оформить подписку в местном отделении «Союзпечати» до конца февраля. Подписная цена до конца 1988 года — 13 руб. 65 коп., на 6 месяцев — 9 руб. 10 коп., на 3 месяца — 4 руб. 50 коп. Индекс журнала «Эхо планеты» в каталоге «Союзпечати» — 71094.

Ректорат, партком, профком, коллектив кафедры научного коммунизма Одесского государственного университета с глубоким признанием сообщают о безвременной кончине старшего преподавателя, секретаря партийного бюро парторганизации кафедры научного коммунизма **ЧИСТЯКОВОЙ МАРИИ НИКОЛАЕВНЫ** и выражают глубокое соболезнование родным и близким покойной.

ПИШИТЬ НАМ:

270000, Одеса-Центр, вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ

Одеса, вул. Радянської Армії, 24, 1-й поверх, кімната 9.

ДЗВОНІТЬ:

тел. 23-84-13

Редактор **М. ЩЕРБАНЬ.**